

Innehåll

- 9 Förord
- 15 Happy birthday, Jim
- 25 Elitgymnasten från Hedegård
- 49 Syrien tur och retur
- 73 Snaran om halsen
- 99 Gisslan under barnsjukhuset
- 135 Daniel och James
- 155 Ser du månen, Daniel?
- 181 I orange med utsikt mot världen
- 203 Mejl från mörkret
- 221 Experimentet
- 247 Hej mamma, det är Daniel
- 273 Tillbaka till friheten
- 291 Döden i öknen
- 310 Efterskrift
- 312 Tillfångatagna utlänningar hos IS
- 314 Om boken

Förord

EN EFTERMIDDAG I slutet av maj 2013 ringde telefonen. Jag hade precis kommit hem till Beirut efter en två veckor lång reportageresa till den syriska staden Yabrud strax norr om Damaskus. Resan slutade dramatiskt då den syriska regeringen började skicka in bombplan över staden. Bomberna träffade vårt kvarter och krossade fönsterrutorna i huset där vi bodde. Fotografen och jag bestämde oss för att lämna Syrien och ta oss över gränsen till Libanon.

Vi var utmattade efter att ha arbetat i många dagar under konstant livsfara. Inte bara bombningarna gjorde oss oroliga, utan också rebellerna från de många olika grupperingar som befann sig i området. Vi litade inte på dem. Vi visste att en fransk fotograf redan satt fängslad lite längre söderut. Stämningen i Yabrud hade dessutom förändrats påtagligt sedan mitt förra besök några månader tidigare, och jag var ständigt på min vakt inför människorna vi mötte.

Jag låg utsträckt i soffan för att hämta krafter när telefonen ringde. Det var den erfarna krigsfotografen Jan Grarup som ville att samtalet skulle stanna mellan oss. Jag satte mig upp i soffan medan han berättade att hans tidigare assistent, den danska frilansfotografen Daniel Rye, hade kidnappats i norra Syrien.

»Känner du någon med koppling till shariadomstolarna?« frågade han. »Nej, inte direkt«, svarade jag.

Enligt tillförlitliga uppgifter var det extrema islamister som hade tillfångatagit Daniel Rye, och han skulle tydligen ställas inför en shariadomstol. Jan Grarup visste dock inte särskilt mycket och jag kände mig helt maktlös eftersom jag inte kunde

hjälpa till. Mina första tankar gick till Daniel Ryes föräldrar. Jag har alltid tänkt att om jag någonsin skulle råka ut för något motsvarande så kommer det att bli värst för mina föräldrar, som kommer att sitta därhemma och inte veta var jag är. Den tanken är outhärdlig.

Nyheten om att Daniel Rye tagits till fånga var bara en av flera som underströk att mitt yrke var under våldsamt attack. Flera av mina utländska kollegor hade kidnappats i Syrien. Vi talade mycket om det, eftersom det fyllde oss med fasa. Vi var alla i princip potentiella gisslanoffer, och det innebar att vi fick svårare att förmedla de viktiga berättelserna om kriget och tragedierna i Syrien.

Under loppet av det kommande året blev allt fler kidnappade. I de slutna kretsar där journalistkåren i Mellanöstern diskuterade kidnappningarna spred sig en stämning av panik. Folk vi kände satt som gisslan på obestämd tid. När jag i september och november 2013 samt juni 2014 återvände till Syrien, var det med hjärtat i halsgropen. Den islamistiska organisationen ISIS satte dagordningen för vart vi kunde resa. Och även när ISIS-krigarna försvann från ett område de tidigare haft under kontroll, sträckte sig deras tentakler långt in i det syriska samhället och dess själ. De beväpnade män jag mötte i norra Syrien i juni 2014 hade något vilt och oberäkneligt i ögonen, och min vänliga chaufför visade sig ha stridit för ISIS.

»But no more, Madame«, lugnade han mig.

Inte heller i Bagdad kunde jag undgå ISIS. Våren 2014 angrep rörelsen ett stadion med flera tusen människor – män, kvinnor och barn – som besökte ett shiitiskt partis valmöte som jag var där för att bevaka. När den första bomben exploderade tappade jag hörseln, och jag gömde mig bakom en frysdisk vid ett improviserat gatukök. När vild skottlossning utbröt runtomkring, övergav jag gatuköket och sprang över vägen, och hann med nöd och näppe bort från utgången, mot vilken en självmordsbombare kort därefter styrde sin bil. Tryckvågen från explosionen pressade mot min rygg. Över 40 människor

dödades den dagen. De enda upplyftande nyheterna för egen del den våren var att flera europeiska gisslan, däribland Daniel Rye, frigavs efter utbetalning av lösensummor.

En kväll i augusti 2014, när jag befann mig på ett hotellrum i Irak, överfördes en videofilm till Youtube. En amerikansk kollega jag skulle träffa över en kall öl senare den kvällen, skrev via Messenger att hon befann sig i chock och vi ställde in vårt möte.

Videofilmen visar mordet på den amerikanska frilansjournalisten James Foley, som stod på knä i orange fångdräkt i ett syriskt ökenlandskap, innan han slutade sina dagar i händerna på bödlarna från ISIS. Den natten kunde jag inte sova. Det var djupt tragiskt för James Foley och hans familj, men också ett brutalt angrepp på journalistiken. Med dessa nya perspektiv var det inte längre nog att förbereda sig själv och sina närmaste på det oundvikliga faktum att kulor och bomber kan träffa när man bevakar ett krig.

Jag var nu först och främst en måltavla, ett potentiellt och värdefullt politiskt verktyg, som kunde användas efter andras gottfinnande. Det hade världen sannerligen sett till. Den äldsta daterade kidnappningen ägde rum på 3 000-talet före vår tideräknings början. Detta var dock första gången under mitt journalistiska yrkesliv som hotet kändes så närvarande, närmast personligt. Min högsta önskan var ändå att kunna resa till ISIS högkvarter i ar-Raqqah och porträttera islamisterna och det liv de skapar för stadens invånare. Jag var nyfiken på att undersöka vilka de var. I ren frustration över att vara så långt ifrån händelsernas centrum, övervägde jag att klä mig helt i svart och resa tillsammans med en pålitlig lokalinvånare.

Istället valde jag det näst bästa. Jag beslutade mig för att använda mitt yrke till att berätta om det som mina kollegor hade råkat ut för, och genom deras historia komma lite närmare kärnan av ISIS. Daniel Rye hade varit gisslan hos ISIS tillsammans med James Foley, och jag skickade därför via ge-

mensamma bekanta en förfrågan till Daniel Rye, och undrade om han ville berätta om sina 13 månader i ISIS:s fångenskap. Han svarade mig på Facebook:

Hej Puk. Jag heter Daniel Rye. Du har säkert hört talas om mig. Jag hade en litet arbetsupphåll förra året. Det slutade lyckligtvis bra för mig.

Vi träffades första gången en fredag i början av oktober 2014 på en källarrestaurang i centrala Köpenhamn. Och där enades vi om att Daniels historia skulle berättas i bokform.

*

Ser du månen, Daniel handlar om att överleva ett av de mest spektakulära tillfångatagandena i modern tid. Ett gisslandrama iscensatt av de extrema islamister som Danmark i oktober 2014 gick i krig mot. 24 gisslan, 5 kvinnor och 19 män, från 13 olika länder hamnade i samma fängelse i ar-Raqqah i norra Syrien, en region som kontrolleras av den terrorregim som idag kallar sig Islamiska staten, och som har erövrat och administrerar stora områden i Irak och Syrien. Bland de många gisslan fanns Daniel Rye, som i skrivande stund är den senaste som har lämnat fångenskapen med livet i behåll. Under resans gång mördades sex av hans medfångar.

Boken är en journalistisk berättelse skriven mot bakgrund av otaliga intervjuer och samtal med Daniel Rye och hans familj, vars kamp för att få ut honom från fångenskapen hos en av världens mest brutala organisationer jag följer nära. Dessutom har jag talat med otaliga andra personer, tidigare medfångar, jihadisterna och såväl danska som utländska bakgrundskällor med kunskap om fallet och om de individer som höll Daniel Rye fången.

Boken bygger också på intervjuer med kidnappnings-experten och säkerhetskonsulten Arthur. Han eftersökte såväl Daniel Rye som hans amerikanska medfånge James Foley, som slutade sina dagar i Syrien. Arthur är inte hans riktiga namn.

I verkligheten lever han ett ytterst diskret och tillbakadraget liv, vilket är helt avgörande för hans arbete med att förhandla för att få gisslan fria över hela världen. Det är honom fjärran att berätta om sitt arbete, men han har ändå valt att medverka, eftersom han anser att det finns mycket att lära av hans berättelse. Och, som han säger, så visar Daniels historia också »att så länge det finns liv, så finns det hopp«.

Boken beskriver verkligheten som den upplevdes och minns av Daniel Rye och de andra medverkande. Den är berättad med respekt för de mördade, deras efterlevande och de överlevande samt deras familjer.

Puk Damsgård, Kairo, september 2015

Happy birthday, Jim

FLYGPLANET HADE LYFT från Heathrowflygplatsen i London och flög högt upp i luften, då Daniel tog fram sin plånbok och tog ut en liten kartongbit. Han betraktade tyst den vita ytan där han kunde se sitt ansikte tecknat med tunna blyertsstreck. På teckningen saknade han glasögon, och skägget hade växt ut på överläppen och hakan, men annars var han sig lik.

Han sträckte fram den lilla kartongbiten mot sin följeslagare Arthur, som satt bredvid och sträckte ut sina långa ben under flygstolen framför sig.

»Vi gjorde faktiskt många roliga saker. Vi spelade *Risk* som vi hade tillverkat själva, och jag gjorde gymnastikövningar med de andra gisslan«, sade Daniel och höll miniatyrporträttet i ett stadigt grepp.

Teckningen var det enda bevarade porträttet av värde från när han satt som gisslan hos Islamiska staten i Syrien. Det var fransmannen Pierre Torres, en annan av de västerländska fångarna, som hade gjort teckningen, sytt in den i jackärmen och smugglat ut den ur fångenskapen. Pierre hörde också till de lyckliga som genom förhandlingar släpptes ur fångenskapen.

Daniel fruktade det värsta. Islamiska staten hade börjat döda de kvarvarande västerländska gisslan, vilket också var anledningen till att han den 17 oktober 2014 befann sig på ett flygplan tillsammans med Arthur på väg över Atlanten till New Hampshire i USA. Tillsammans skulle de närvara vid minneshögtiden för James Foley.

På denna kyrkogård ligger nu en minnessten över den amerikanska frilansjournalisten James Foley, som den 19 augusti 2014 dödades av IS i Syrien.

Daniel lade tillbaka blyertsteckningen på dess bestämda plats i plånboken och beställde ett glas vin till den förutsägbara flygplansmaten »chicken or beef«. Efter maten somnade han med huvudet vilande mot den fortfarande hopvikta och inplastade filt som han använde som huvudkudde. Håret stretade av statisk elektricitet och munnen gapade halvöppen. Han vaknade först fem timmar senare när piloterna förberedde sig för att landa i Boston. Utanför flygplatsterminalen tände han en cigarett i mörkret och den klara höstluften. Han drog långsamt ned röken i lungorna, trots att han normalt inte brukade röka. Arthur hämtade ut nycklarna till hyrbilen och de båda männen körde till ett Holiday Inn i utkanten av Boston för att övernatta.

Nästa morgon körde de mot familjen Foleys hemstad, Rochester i New Hampshire. Den 18 oktober 2014 var en lätt mulen lördag. James skulle ha fyllt 41 år den dagen.

Den amerikanska frilansjournalisten hade i augusti 2014 förlorat livet i ett ökenlandskap i Syrien. Som den första västliga gisslan hade han fått halsen avskuren, av en britt som gjort sig känd i diverse medier som *Jihadi John* från Islamiska staten.

Daniel hade varit tillfångatagen i Syrien i 13 månader, och tillbringat åtta av dem tillsammans med James och andra västerländska gisslan.

Daniel hade uppskattat James. Han var alltid optimistisk, trots att han hade varit gisslan sedan november 2012. De hade massor av tid att lära känna varandra, och Daniel hade lyssnat när James berättade om sina syskon och föräldrar. Nu var Daniel på väg för att få träffa dem och ta ett sista farväl av en vän och en vänskap som såväl börjat som slutat i fångenskap.

Träden lutade sig välkomnande in över den smala landsvägen, Old Rochester Road, som slingrade sig en timmes bilresa från Boston. Illröda lönnlöv lyste upp mellan gröna granar, och guldfärgade, orangea och rosa färgtoner hängde fortfarande på grenarna som en sista krampryckning in i den mörka årstiden. Det doftade av längtan och den annalkande vintern, och av